

Johanna Hukkanen & Milla Salmela

AISTIHUONE VARHAISKASVATUKSESSA

Opinnäytetyö
Sosiaaliala

Marraskuu 2016

MAMK

University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

	Opinnäytetyön päivämäärä 1.11.2016
Tekijä(t) Johanna Hukkanen & Milla Salmela	Koulutusohjelma ja suuntautuminen Sosiaali-alan koulutus ohjelma, Sosionomi AMK
Nimeke Aistihuone varhaiskasvatuksessa	
Tiivistelmä Toteutimme kehittämistyönä aistihuoneen Kalevankankaan päiväkotiin. Kehittämistyössämme halusimme tuoda esiin päiväkodissa sijaitsevan aistihuoneen, jonka käyttö mahdollistaa lasten aistien aktivoimisen ja harjoittamisen hoitopäivän aikana. Havainnollistamme työtämme kuvien avulla. Laadimme henkilökunnalle kyselyn tilojen toimivuudesta, säännöllisestä käytämisestä ja sen vaikutuksista, sekä lasten reaktioista toimintahetkillä. Kyselyllä selvitimme myös, onko aistihuoneen säännöllisellä käytämisellä, eli aistien aktivoimisella, vaikutusta lapsen oppimiseen, keskittymiseen ja yleiseen jaksamiseen. Päiväkodin henkilökunta vastasi kyselyyn neljän kuukauden käytön jälkeen, kyselylomakkeen avulla. Vastaukset osoittivat henkilökunnan tyytyväisyyden huoneen visuaalisuuteen ja välineistöön. Myös lasten reaktiot aistihuonetoiminnan jälkeen olivat positiiviset. Käyttökertojen määrä jäi vähäiseksi aikataulullisista syistä, sekä huoneen sisäilmalaadun vuoksi. Kyselyistä nousi kuitenkin esiin henkilökunnan kiinnostus aistihuonetuokioiden pitämiseen. Tutkimustuloksia tulee tarkastella kuitenkin kriittisesti, sillä ne ovat suhteellisen lyhyen käytön jälkeen todettuja. Kohderyhmänä oli alle kouluikäiset lapset, joita työntekijät havainnoivat aistihuoneen käyttäjinä. Aistihuoneen käyttökokemuksista on aikaisempia tutkimuksia, mutta kohderyhmä on ollut toinen. Aistihuoneen toteuttaminen opinnäytetyöprosessina onnistui ja saimme osviittaa aistihuoneen vaikuttavuudesta päiväkodissa yhtenä toimintamenetelmänä.	
Asiasanat (avainsanat) Varhaiskasvatus, lapset, aistit, aistihuone	
Sivumäärä 34+17	Kieli Suomi
Huomautus (huomautukset liitteistä) Liitteinä tutkimuslupahakemus, sopimus opinnäytetyöstä, aistihuone-kyselyt, kuvia aistivälineistä, opas aistihuonekäyttöön	
Ohjaavan opettajan nimi Virve Jussila	Opinnäytetyön toimeksiantaja

DESCRIPTION

	Date of the bachelor's thesis 1.11.2016
Author(s) Johanna Hukkanen & Milla Salmela	Degree programme and option Degree Programme of Social Work Bachelor of Social Services
Name of the bachelor's thesis Sense room in early childhood education	
Abstract <p>The sense room was designed as a development work in Kalevankangas day care center. The goal in the development work was to demonstrate the usefulness of a sense room in daycare. The room can be used to activate and train the children's senses during the day. Pictures were used to illustrate the work.</p> <p>To get feedback from the staff an inquiry was carried out about the functionality of the space, the regulated usage of the space and its effects on the children and their reactions. The inquiry also surveyed what kind of an effect the sense room has on the children's ability to learn and focus and on their general coping during the day.</p> <p>The development work was carried out within four months, after which the inquiry about the sense room was made. The results indicate that the staff were satisfied with the visual design and also the equipment in the room. Furthermore, the reactions of the children were positive after they had spent time in the sense room. Time spent in the sense room was infrequent because of scheduling problems and poor quality of indoor air. Despite these facts it was obvious that the staff were very willing to try to organize time in the sense room. The results of the development work need to be considered critically as the development work was carried out with a small focus group in a relatively short amount of time.</p> <p>The focus group comprised under school-aged children and they were observed only by the day care staff. There are previous studies on the effects of a sense room but they have different focus groups. The development of the sense room as a thesis process was a success. As a result we got some useful guidelines regarding the usage of a sense room as a functional method in a day care center.</p>	
Subject headings, (keywords) Children, Early Childhood Education, Senses, Sense Room	
Pages 34+17	Language Finnish
Remarks, notes on appendices Application for research permit, thesis contract, inquiries of sense room, photos of sense equipments, guide for sense room.	
Tutor Virve Jussila	Bachelor's thesis assigned by

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	AISTIT	2
2.1	Viisi pääaistia.....	2
2.2	Aistikokemukset	3
2.3	Aistikanavat	4
2.4	Aistien aktivointi	5
3	SNOEZELE-MENETELMÄ	5
4	AISTIHUONE.....	7
4.1	Aistihuonetuokioiden pituus	7
4.2	Alle kouluikäiset lapset.....	8
4.3	Yksilötoiminta	9
4.4	Ryhmätoiminta	9
5	OPINNÄYTETYÖPROSESSI	10
5.1	Aistihuone kehittämistyönä	10
5.2	Opinnäytetyön tavoitteet ja rajaaminen	11
5.3	Opinnäytetyön idea ja suunnitelmavaihe.....	11
5.4	Toteutus	13
6	AISTIHUONEEN TOTEUTUS.....	16
6.1	Aistihuoneemme taustaa	17
6.2	Visuaalisuuden merkitys.....	18
6.3	Värien merkitys aistihuoneessa	18
6.4	Aistivälineistö ja niiden valinta	19
6.4.1	Tuntoaistin aktivointi aistihuoneessa.....	20
6.4.2	Kuuloaistin aktivointi aistihuoneessa	22
6.4.3	Näköaistin aktivointi aistihuoneessa.....	24
7	OHJEKANSIO AISTIHUONEESEEN	25
8	AISTIHUONEESTA SAATU PALAUTE	26
9	POHDINTA	29
9.1	Oma ammatillinen kasvu ja oppiminen	29
9.2	Luotettavuus ja eettisyys.....	30

9.3	Jatkotutkimus- ja kehittämisideat	31
	LÄHTEET	33

LIITTEET

- 1 Sopimus opinnäytetyön tekemisestä
- 2 Tutkimusluvan hakeminen
- 3 Tutkimuslupa
- 4 Aistimateriaalin kartoitus
- 5 Sähköpostikysely päiväkodeille
- 6 Mielipidekysely
- 7 Aistivälineistöä
- 8 Aistihuonekansio
- 9 Tyytyväisyyskysely

1 JOHDANTO

Kehitystyömme aiheena oli aistihuone, jonka suunnittelimme ja toteutimme varhaiskasvatukseen. Työ sai alkunsa kiinnostuksestamme multisensorista toimintaa kohtaan ja päädyimme viemään idean aistihuoneen rakentamisesta Kalevankankaan päiväkotiin. Päiväkodissa koettiin olevan tilaa ja tarvetta juuri tämän kaltaiselle toiminnalle. Kehittämistyössämme halusimme tuoda esiin aistihuoneen hyödyllisyyden päiväkodissa sekä toteuttaa päiväkodin tarpeita vastaavan aistitilan, joka mahdollistaa lasten aistien aktivoimisen ja harjoittamisen hoitopäivän aikana.

Työskentely lasten parissa on osoittanut, kuinka suuret ryhmäkoot sekä tilaratkaisut vaikuttavat levottomaan ilmapiiriin. On todettu, että melu nostaa stressihormonitasoa ja aktivoi pitkäkestoisen stressiakselin toimintaa. Melutaso aiheuttaa myös oppimiskyvyttömyyttä. (Keltikangas-Järvinen 2012, 91.)

Aistihuonetoimintaa toteutetaan pääasiassa jonkun poikkeavuuden tai vaivan omaaville henkilöille. Toiminta pohjautuu multisensoriseen toimintaan ja Fowlerin (2008) mukaan toiminta on keskittynyt vanhusten ja muistisairaiden, vammaisten lasten ja aikuisten, kroonisesta kivusta kärsivien sekä pitkäaikaissairaiden lasten kanssa toimimiseen. Toiminta varhaiskasvatuksessa on vielä vähäistä ja siitä johtuen emme löytäneet aiheesta tutkimustuloksiakaan.

Työssämme käsittelemme ihmisen viittä perusaistia eli haju-, maku-, kuulo-, tunto-, ja näkö. Lisäksi on tärkeää ymmärtää aistien toiminnan merkityksellisyys ja kuinka aistihäiriöt vaikuttavat lapsen toimintakykyyn. Käsittelemme Snoezelen-menetelmän syntyä ja perusajatusta. Työssämme kuvaamme myös aistihuoneen syntymistä ja sitä, mikä merkitys visuaalisuudella ja välinevalinnoilla on aistihuonetta suunniteltaessa.

Työstämme laadimme henkilökunnalle kyselyn tilojen toimivuudesta, säännöllisestä käytämisestä ja sen vaikutuksista sekä lasten reaktioista toiminta hetkillä. Kyselyllä selvitimme myös, onko aistihuoneen säännöllisellä käytämisellä eli aistien aktivoimisella vaikutusta lapsen oppimiseen, keskittymiseen ja yleiseen jaksamiseen. Kohderyhmänä olivat alle kouluikäiset lapset, joita työntekijät havainnoivat aistihuoneen käyttäjinä. Tavoitteena oli myös tuottaa tietoa aistihuoneen käyttömahdollisuuksista ohjekan-

sion avulla, jolloin kynnyksen huoneen käyttämiseen pienenee. Aistihuoneen toteutus lisäsi työntekijöiden mahdollisuutta suunnitella toimintaa laajemmin ja samalla lapsille mahdollistettiin rauhoittuminen hoitopäivän aikana.

Kyselyn tuloksista voidaan päätellä aistihuoneen käytöllä olevan positiivisia vaikutuksia lapsiin, ja että lapset viihtyvät aistihuoneessa. Luotettavien tuloksien saamiseksi, aistihuoneen vaikutuksesta lapsen oppimiseen, keskittymiseen ja yleiseen jaksamiseen, vaaditaan pitkäkestoisempi seuranta ja havainnointi aika. Uskomme, että säännöllisellä aistihuoneen käyttämisellä päästään mainittuihin tuloksiin, sekä aistihuonetuokioiden vaikutus näkyisi myös kotona. Tämän asian tutkiminen ei sisällynyt opinnäytetyöhömmä aiheen rajauksen vuoksi. Tiedonhankinnassa ja koko opinnäytetyöprosessin ajan kiinnitimme erityistä huomiota lähteiden luotettavuuteen, eettisyyteen, monipuolisuuteen sekä tutkivaan työskentelyotteeseen.

2 AISTIT

Ihmisellä on viisi aistia: haju, kuulo, maku, näkö ja tunto. Ne tuottavat ihmiselle tietoa ympäristöstä kaiken aikaa. Aistihavainnot ohjaavat käyttäytymistä ja vaikuttavat jopa elintoimintoihin. Eri aistit kuuluvat eri aistipiireihin, kuitenkin niitä käytetään yhdessä. (Nurminen 2000, 34.)

2.1 Viisi pääaistia

Hajuaistilla voidaan luoda kuva ympäröivästä tilasta ja tunnistaa yksilöllisiä asioita, kuten henkilöitä, tilaa tai tavaroita. Erityisesti rintaruokitut vauvat tunnistavat äitinsä hajuaistin avulla. Lisäksi lasten on mahdollista tunnistaa perheenjäsenensä ominaistuosista. (Hulsegge 1987, 29.) Omien kokemuksiemme mukaan hajuaisti on erityisen tärkeä myös turvallisuuden takia, esimerkiksi savun tai alkoholin pystyy tunnistamaan herkästi.

Makuaisti rajoittuu suuhun ja erityisesti kieleen. Sen avulla pystyy yksilöimään makuja, jotka voidaan jaotella neljään perusmakuun: happamuus, suolaisuus, kitkeryys ja makeus. Näitä aktivoimalla voidaan vaikuttaa syömisen ja juomisen oppimiseen sekä puheen kehittymiseen. (Hulsegge 1987, 29.)

Kuuloaistin avulla ihminen erottaa äänet toisistaan ja on tärkeässä asemassa puheen kehityksessä (Hulsegge 1987, 29). Korvanlehdet keräävät ääniaallot, jotka siirtyvät korvakäytävää pitkin välikorvassa sijaitsevan tärykalvon kautta kuuloluille ja sieltä sisäkorvan simpukkaan. Sieltä kuuloaistimus siirtyy korvahermoja pitkin aivoihin kuuloalueelle. (Kuuloliitto 2016.)

Tuntoaistilla ihminen kokee ympäristöään, itseään ja jopa tunnetiloja. Tuntoaisti on ihmisellä suurimmaksi osaksi ihossa ja tuntoaistia kehitetään koskettamalla tai kosketuksi tuleamalla. Tuntoaistin kehittämisessä on yhteys myös muihin aisteihin. (Papunet 2016.)

Näköaisti on suorassa yhteydessä silmiin. Silmä kohdistaa katsomaansa ja heijastaa näkemänsä verkkokalvolle, josta lähtee viesti aivoille. Näköaistin kehittymistä aktivoidaan esimerkiksi väreillä ja liikkeillä. (Hulsegge 1987, 30.)

2.2 Aistikokemukset

Sähköiset sykäykset eli impulssien virtaus muodostaa aistimuksia. Myös hermoston kemiallisilla reaktioilla on vaikutuksia impulssien muodostumiseen. Aivojen tehtävä on integroida impulsseja, jotta ne saavat merkityksen. (Ayres 2008, 31.)

Aistimukset ovat ravintoa hermostolle. Kaikki lihakset, nivelet, sisäelimet ja ihon joka osa sekä pään aistielimet lähettävät aistitietoa aivoihin. (Ayres 2008, 76.) Jotta ihmisen aistitoiminnot voivat kehittyä, on tärkeää, että ihminen saa tarpeitaan vastaavia aistikokemuksia. Monipuoliset aistikokemukset ja ympäristön tarjoamat elämykset ovat tärkeitä, jotta hän oppii käyttämään aistejaan ja ymmärtämään aistimiaan asioita. (Lehtinen ym. 1993, 17.) Aistikokemukset aktivoivat ja innostavat. Näennäisesti passiivinenkin lapsi on aistien välityksellä vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. (Nurminen 2000, 12.)

Ensimmäiset aistikokemukset lapsi saa jo sikiöaikana, vaikka aistit eivät vielä ole vastasyntyneenkään täydellisesti kehittyneet. Pienen lapsen käsitys ympäröivästä maailmasta alkaa vähitellen muodostua aistien avulla ja ne mahdollistavat vuorovaikutuksen ympäristön kanssa. (Nurminen ym. 2000, 5–10.) Lapsi oppii tunnustelemalla tunnistamaan vartaloaan ja ympäristöään (Hulsegge 1987, 39).

Aistikokemukset ovat yksilöllisiä ja niiden kokeminen vaikuttaa siihen, kuinka ihminen reagoi eri tilanteissa. Esimerkiksi värikäs ympäristö, rytmikäs musiikki tai voimakkaat maust voivat tuottaa toiselle epämiellyttäviä tunteita ja toiselle taas mielihyvää. (Papunet 2016.) Aivot muodostavat yksilöllistä aistitoimintaa ja täydentävät aikaisempia kokemuksia sen mukaan, millainen ihmisen oma kokemusmaailma on (Nurminen ym. 2000, 5–6).

2.3 Aistikanavat

Vastaanotamme tietoa aistiemme kautta. Aistit ovat kuitenkin erilaisella voimakkuudella vastaanottajina eri ihmisillä. Kun jokin kehon ulko- tai sisäpuolinen ilmiö siirtyy aistihavainnosta aistikanavaa pitkin aivoihin, syntyy havainnon tuottama elämys tai kokemus. Erilaiset aisti-impulssit kulkevat kukin omalle aivoalueelleen, joka on erikoistunut vastaanottamaan vain kyseisen aistikanavan kautta tulevaa tietoa. (Nurminen ym. 2000, 5.)

Ihminen käyttää erilaisia aistikanavia oppimiseen. Visuaalinen oppija oppii näkemällä, auditiiivinen kuulemalla, kinesteettinen liikkeen ja tekemisen kautta ja taktiilinen käsin tekemällä ja koskemalla. (Kataja 2003, 36–37.)

Sensorinen integraatio

Sensorisella integraatiolla tarkoitetaan aistitiedon jäsentymistä. Aistien tehtävänä on lähettää tietoa aivoillemme kehomme fyysisestä tilasta sekä ympäristöstämme. Hyvässä sensorisessa integraatiossa on aistimusten vastaanottaminen ja jäsenteleminen helppoa ja reagoiminen niihin tapahtuu normaalisti. Hyvä sensorinen integraatio vaatii aistien ja aistijärjestelmän yhteistyötä. Aistimusten prosessointiin vaikuttaa aistikanava, jonka kautta aistimus tulee (tunto, näkö), aistimuksen kesto ja voimakkuus sekä henkilön luontainen temperamentti. (Ayers 2008, 29–31.)

Ayresin (2008, 31–32) mukaan sensorinen integraatio alkaa jo kohdussa sikiön aivojen aistiessa äidin liikkeitä. Lapsen kehittyessä ja oppiessa uutta, aivot käsittelevät- integroivat- paljon uutta aistitietoa. Vaikka sensorisen integraation perustan saa synnyin lahjanaan, on sen kehittäminen tärkeää. Suunnitelmallinen toiminta kehittää parhaiten sensorista integraatiota.

2.4 Aistien aktivointi

Aivot aistivat kaikenlaiset pienetkin elämykset, mikä aiheuttaa aivoissa tunteita ja kokemuksia sekä ajateltavaa ja muistettavaa (Nurminen ym. 2000, 5–10). Snoezelen-menetelmä ja multisensorisuus tarkoittavat aktivoivan toiminnan ja rentoutumisen tasapainoa, joka saavutetaan miellyttävillä eri aistikanavien kautta tulevilla kokemuksilla ja elämyksillä. Näin luodaan oppimisen, mielikuvituksen, tunteiden, luovuuden, itseluottamuksen, stressinhallinnan ja vuorovaikutuksen kannalta sopiva vireystila. (Lehtinen ym. 1993, 122.) Multisensorisen työn pohjana ovat monet musiikin, liikkeen, taiteen ja kehotietoisuuden menetelmät, joita ovat muun muassa: Snoezelen, Multisensory Environments, Sensory Integration (Papunet 2016).

Aisteja voi aktivoida esimerkiksi erilaisilla tunnustelumateriaaleilla tai -matoilla, pienillä lampuilla tai fosforitähdillä tehdyllä tähtitaivaalla, matonkuteista tehdyllä kuiva-suihkulla, huiveista tehdyllä verholla, tunto-, näkö- ja kuulopulloilla, tuntopusseilla, joissa on tavaroita tunnusteltavaksi, hernepusseilla, tuoksulyhdyillä, tuulettimen avulla, kuvilla, pallohieronnalla tai varjo-leikillä, jossa kangasta heiluttamalla saadaan aikaan aistikokemuksia. (Nurminen ym. 2000, 65–74.) Näistä voi valita jokaiselle lapselle hänelle yksilöllisesti sopivia keinoja aistien aktivointiin.

Maiju Mäen (2008) mukaan: “Aisteja aktivoiviin materiaaleihin on mielekästä tutustua aidossa ympäristössä, jolloin asioiden ja esineiden keskinäinen suhde saa merkityksen”. Aistimateriaalit ja -elämykset eivät itsessään aktivoi aisteja vaan niiden kanssa tulee toimia ja olla vuorovaikutuksessa (Papunet 2016). Nämä asiat kannustavat aistihuoneen käyttöön.

3 SNOEZELE-MENETELMÄ

Snoezelen on kehittänyt musiikkiterapeutti Jan Hulsegge ja toimintaterapeutti Ad Verheul Hollannissa 1970-luvulla. Snoezelen-toiminta sai alkunsa, kun heillä ei ollut tarjota kaikista vaikeimmin kehitysvammaisille henkilöille sopivaa toimintaa. Hulsegge ja Verheul kehittivät materiaalia, joka kiinnittäisi mielenkiinnon ja aktivoisi heitä. Termi snoezele muodostuu hollanninkielisistä sanoista “snuffeln” eli nuuhkia ja doezelen eli

torkkua. Nuuhkiminen on snoezelenin toiminnallista osiota ja torkkuminen rauhallista osiota. (Pagliano 2001, 3.)

Snoezelen tavoitteena ei ole fyysinen suoritus, vaan käyttäjälle tarjotaan mahdollisuus kokemuksiin ja rentoutumiseen. Lisäksi tavoitteena on luoda käyttäjälle hyvän olon tunne, ilman että hänen tarvitsee aktiivisesti tehdä jotakin. Nämä tavoitteet saavutetaan aistihavaintojen kautta. Valot, musiikki, tuoksut ja esineet luovat ympäristön, jossa aisteja voidaan aktivoida. Kaikille aisteille ei ole kuitenkaan tarkoitus antaa ärsykeitä samanaikaisesti vaan voidaan syventyä yhteen aistiin kerrallaan. Samalla tulisi poistaa turhat ärsykkeet. Ärsykeitä valitessa on huomioitava, että käyttäjä kokee olonsa turvalliseksi ja näin kykenee saavuttamaan mukavan ja nautinnollisen aistikokemuksen. Snoezelen on kehittäjänsä mukaan hämyisä tila, jossa aktivoidutaan kevyt musiikki taustalla. (Hulsegge 1987, 11.)

Vireystilassa tapahtuva muutos ja tunnetason tila voidaan saavuttaa rentoutumalla (Kataja 2003, 46). Rentoutuminen on kokonaisvaltainen tapahtuma ja kokemus. Sen vaikutukset ulottuvat sekä fyysiselle että psyykkiselle puolelle. Rentoutumiselle otollinen tilanne on, kun tietoinen huomioiminen hellittää ja aivojen vireystaso laskee. Hyvissä olosuhteissa rentoutuminen saavuttaa koko ihmisen. (Kataja 2003, 22.)

Rentoutumisen tärkeimmät edellytykset ovat keskittyminen ja oma motivaatio ja suhtautuminen rentoutumiseen. Lisäksi rentoutumista edesauttavat riittävän korkea lämpötila, vedottomuus, häiritsevien äänien poistaminen sekä himmeä tai hämärä valo. (Kataja 2003, 33–34.) Rentoutunut olo aktivoi mieliala hormonia tuottavaa parasympaattista hermostoa. Erilaisilla rentoutusmenetelmillä on voitu alentaa tai jopa poistaa stressin aiheuttamaa staattista lihasjännitystä. Rentoutumisella voidaan parantaa stressinhallintaa. Se vähentää stressihormonien tuotantoa sekä lisää mielihyvää tuottavia hormoni yhdisteitä elimistössä. (Kataja 2003, 35.) Rentoutustilan päämääriä stressinhallinnan lisäksi ovat mm. lisääntynyt luovuus, mielikuvaoppiminen, fyysisen palautumisen nopeutuminen, keskittymiskyvyn lisääminen, oman itsensä ymmärtämisen paraneminen, lepo ja voimien kerääminen sekä voimavarojen vahvistaminen ja voimistaminen (Kataja 2003, 35–45).

Multisensory environment -menetelmä on vapaasti suomennettuna aistien stimuloimiseen tarkoitettu tila tai ympäristö (Pagliano 1999, 1). Tässä opinnäytetyössä käytämme

multisensorisesta ympäristöstä lyhennettä MSE. MSE on luotu snoezele-toiminnan pohjalta (Pagliano 1999, 7).

4 AISTIHUONE

Aistihuone on elämystila, jonka tarkoituksena on aktivoida kaikkia aisteja ja johon tuleminen on helppoa ja miellyttävää. Aistihuoneet pohjautuvat multisensoriseen toimintaan, multisensoriseen työhön ja snoezelen-menetelmään (Papunet 2016), joista kerromme tarkemmin aistien aktivointia sisältävässä luvussa 2.3 ja snoezele-menetelmää käsittelevissä luvussa 3.

4.1 Aistihuonetuokioiden pituus

Aistihuoneessa tapahtuvan toiminnan pituuteen on hyvä kiinnittää huomiota. Lapsen ikä ja kehitystaso huomioiden tuokioiden pituus voi olla arviomme mukaan viidestä minuutista puoleen tuntiin.

Muutamia itse pohtimiamme esimerkkejä tuokioiden kestoista:

- esikouluikäisille ohjattu aistipelin pelaus, kesto 30–45 minuuttia
- satuhetki ryhmässä 10–20 minuuttia
- yksilöity satuhieronta 5–10 minuuttia
- rentoutustuokio 1–10 minuuttia

Hulsegge (1987, 35) ei mainitse kirjassaan aistihuonetuokioiden pituutta, vaan tärkeintä on toiminnan selkeä kulku ja toimiminen asiakkaiden reaktioiden mukaan. Omien kokemuksiemme mukaan aistihuonetuokioiden kesto kasvaa toistojen myötä ja esimerkiksi kaksivuotias lapsi voi muutaman rentoutustuokion jälkeen maltaa paikoillaan jopa kymmenenkin minuuttia. Tuokion ohjaajien tuleekin olla tilanteessa hyvin mukana ja kyetä mukautumaan saamansa reaktiopalautteen pohjalta, koska asiakaslähtöisyys on aistihuone-toiminnan edellytyksenä. Koska reaktiot ovat yksilöllisiä, on hankalaa arvioida tuokioiden kestoja tai kuinka usein niitä tulisi olla (Mts, 35).

4.2 Alle kouluikäiset lapset

Opinnäytetyössämme keskitymme 1–6 vuotiaisiin lapsiin, eli päiväkotikäisiin. Ensimmäisen seitsemän vuoden aikana opitaan aistimaan ympärillä olevaa maailmaa sekä omaa kehoa. Opitaan, kuinka fysiikan lait vaikuttavat kaikkeen tekemiseen ja kuinka mm. toimitaan toisten ihmisten kanssa tai puetaan, syödään ja luetaan. Kaikki nämä vaikuttavat siihen, kuinka paljon aistitietoa saadaan ja sensorisen integraation kehityksen myötä opitaan myös käyttämään sitä hyväksi. (Ayres 2008, 41–42.)

Keltikangas-Järvinen (2012, 19) kirjoittaa 0–3 vuotiaiden lasten kehityksestä ja oikoo niihin liittyviä yleisiä oletuksia. Psykkiseen kehitykseen vaikuttaa aivojen kehitys, jossa tapahtuu kypsyminen eli maturaatio. Lapsen kehitykselliset asiat “tulevat tiettyssä järjestyksessä” ja asioiden oppiminen on “sidoksissa tiettyyn ikään”. Jotkin asiat lapsi oppii ilman aikuisen avustusta, tämäkin on luonnollinen osa maturaatiota. (Keltikangas 2012, 19.)

Kolmen ensimmäisen ikävuoden aikana lapsi oppii eniten koko elämänsä aikana. Kasvu ja oppiminen kulkevat portaittain tasolta toiselle ja lapset luovat itselleen kuvan yksilöllisyydestään, ainutkertaisuudestaan ja minuudestaan. Mielialojen säätely ja tilanteisiin reagoiminen, oman käytöksen vaikutus ja muiden antamien viestien lukeminen sekä niiden reagoiminen selkiintyvät lapselle ensimmäisten vuosien aikana; tämän vuoksi kehityksen tukeminen on erityisen tärkeää näiden vuosien aikana. (Keltikangas 2012, 21.)

Ayresin (2004, 58–59) mukaan kolmen ensimmäisen vuoden ja sitä seuraavan viiden vuoden aikana lapsi kehittyi taitavaksi niin puheen, sosiaalisen käytöksen, kuin motoristenkin taitojen osalta. Lapsi oppii käyttämään merkittäviä “työkaluja”, kuten ruokailuvälineitä, piirustustarvikkeita, pukeutumisvälineitä (vetoketjut, napit) ja muita kotoa löytyviä hienomotorista taitoa vaativia tavaroita. Seitsemän ikävuoden aikana on yleistä, että pojat keskittyvät liikuntaan ja voimaa vaativiin leikkeihin, kun tytöt taas hyppelivät narua tai ruutua. Edellä mainittavat taidot kuuluvat luvussa 2.2 mainittuun sensoriseen integraatioon ja sen vaikutuksiin.

“Jokaisella ikäkaudella on oma kehitystehtävänsä, ja lapsen ohjaus tulisi rakentaa tämän kehitystehtävän mukaisesti” (Keltinkangas 2012, 20). Tämä virke kuvaa meidän ajatuksiamme aistihuoneen monipuolisuudessa ja sen antamissa mahdollisuuksissa, ikä ja kehitysvaihe huomioiden.

4.3 Yksilötoiminta

Tutun aistielämyksen kokeminen useasti auttaa hahmottamaan aistitietoa. Yksilötoiminnassa ohjaaja voi huomioida yksilöllisyyden paremmin ja havaintoja hyödyntäen suunnitella aistituokion asiakkaan kaikki tarpeet huomioiden. Ohjaajan täytyy huomioida toiminnan kesto ja lapsella tulisi aina olla mahdollisuus keskeyttää toiminta halutessaan. Ohjaajan tulee myös tarkkailla lasten reaktioita aistituokioiden aikana. Tällöin ohjaajalla on mahdollisuus saada tietoa siitä mitkä aistiärsykkeet rauhoittavat lasta tai päinvastoin. (Hautala ym. 2011, 170–187.)

Keltinkangas (2012, 157) kertoo yksilöllisyyden tärkeydestä kehitykseen 0–3 vuotiailla lapsilla; (lähes) jokaiseen signaaliin vastaaminen ja esimerkiksi lapsen oman minuuden tunnistamisen oppiminen mahdollistuu parhaiten kahdenkeskisissä hetkissä. Aistihuoneessa yksilöllisyys korostuu, koska tarkoituksena on aktivoida toimintaan osallistuvan lapsen tiettyä aistia, jotta toiminnasta olisi mahdollisimman paljon hyötyä. Keskinen (2004, 212–218) kirjottaa lapsen kielen kehittymisestä, jota voidaan edesauttaa aisteja aktivoimalla. Asioiden toistaminen ja kokeileminen yksilönä tai ryhmässä, kannustaa lasta toimimaan uusissa tilanteissa. Hän kertoo myös kiireettömyydestä ja positiivisesta ilmapiiristä, jotka ovat aistihuone-toimintamme edellytyksenä ja helpompi toteuttaa yksilötoimintana.

4.4 Ryhmätoiminta

Ryhmätoimintaa suunniteltaessa tulee ottaa huomioon huoneen koko, joka meidän tapauksessamme on aina sama, sekä aistihuoneen käyttäjien yksilöllinen käyttäytyminen. Huoneessa tapahtuvan toiminnan on tapahduttava helposti, joten tämänkään vuoksi ryhmät ei voi olla kovin suuria. Varsinaisia snoezele-menetelmiä käytettäessä ryhmäkoko ei saisi olla yli kolmen tai neljän osallistujan, tosin varsinaisessa snoezele-menetelmässä osallistujat kiertäisivät eri aistipisteitä toisin kuin aistihuoneessamme. Hulseggen kirjaa

vapaasti käännettynä: “Kaiken kaikkiaan meidän tulisi muistaa, että “snoezele” on pienimuotoista toimintaa” ja mielestämme tämä pitää paikkansa lasten kanssa aistituukioita ohjatessa. (Ks. myös Hulsegge 1987, 45.)

Ryhmätoiminta ei välttämättä ole paras vaihtoehto pienten, 0–3 vuotiaiden, lasten kanssa, koska lapset ovat 1–1,5 ikäisinä kiinnostuneimpia toisistaan. Toimintaa voi suunnitella niin, että ensimmäiset aistihuonekerrat ovat pienryhmä-toimintaa, koska Keltinkankaan mukaan lapset ottavat toisistaan mallia ja uskaltavat kokeilla uusia asioita paremmin seurassa. (Keltinkangas 2012, 151.)

5 OPINNÄYTETYÖPROSESSI

Tässä luvussa kuvaamme opinnäytetyöprosessimme vaiheita. Kerromme prosessimme taustalla olevista seikoista, luomistamme tavoitteista ja tekemistämme aiheen rajauksista.

5.1 Aistihuone kehittämistyönä

Aiheemme teoria- ja tutkimustieto oli pääsääntöisesti englanninkielistä, joten asiaan perehtyminen ei ollut yksinkertaista. Lapsille suunnatut aistihuoneet ovat tarkoitettu pääsääntöisesti erityislapsille tai vammaisille lapsille. Oulaisissa sijaitsee Päiväkoti Emilio, jossa aistihuone on käytössä päiväkodin arjessa (Emilio 2016). Kuitenkin suurin osa toteutetuista aistihuoneista on suunnattu jonkinlaisen poikkeuksen tai haasteen omaavalle, oli kyse aikuisista tai lapsista. Sirkkolan (2014) mukaan HAMK:n opiskelijaryhmä oli toteuttanut Helmi-kahvilaan erityistarpeita omaaville lapsille kuusi erilaista MSE-tilaa, eli vaihtuva teemaisen aistihuoneen.

Fowlerin (2008) mukaan multisensorisia huoneita on käytetty vanhusten, muistisairaiden, vammaisten lasten ja aikuisten, kroonisesta kivusta kärsivien ja pitkäaikaissairaiden lasten kanssa. Kehittämistyömme keskittyy tavallisen päiväkotiryhmään, joten työssämme sovellamme löytämäämme teoriaa kohderyhmäämme sopivaksi. Aistihuoneita on tietämyksemme mukaan, aiemmin mainittujen lisäksi, kouluissa sekä lastensuojelulaitoksissa.

5.2 Opinnäytetyön tavoitteet ja rajaaminen

Kehittämistyön tavoitteena oli luoda aistihuone, ohjekansio sekä laatia lomakehaastattelu henkilökunnalle käyttökokemuksista. Aistihuoneen tavoitteena oli tuoda uusi menetelmä päiväkodin arkeen, jonka säännöllisellä käyttämisellä olisi mahdollisesti ollut positiivisia vaikutuksia mm. levottomien tilanteiden vähentämiseksi. Tahdoimme selvittää aistihuoneen tarpeellisuutta päiväkodille ja mahdollisesti saada aistihuone-idea vietyä muihinkin kaupungin päiväkoteihin. Oleellisena tavoitteenamme oli kehittää myös omaa ammatillista osaamista varhaiskasvatuksessa. Luomalla aistihuoneeseen ohjekansion helpotimme työntekijöiden kynnystä huoneen käyttämisessä, koska aistihuonetoiminnan toteutuksesta vastaa lapsiryhmien työntekijät.

Pohdimme myös, olisiko aistihuonemateriaaleja mahdollista valmistaa lasten ja vanhempien kanssa. Jan Hulsegge (1987, 129) antaa kirjassaan monta vinkkiä ja ohjetta aistivälineistön tekemiseen itse. Opinnäytetyöprojektin aikana suoritimme Sosiaalialan projektiosaamisen- sekä Sosiaalipalvelujen tuottaminen ja palveluinnovaatiot -opintojaksot, joiden oppimistehtävänä oli tuotekehitystehtävä ja hankesuunnitelman tekeminen. Näitä tehtäviä ja Hulseggen ohjeita hyödyntämällä olisi voinut suunnitella ja valmistaa aistihuonevälineistöä itse. Lopulta jätimme itsetehdyt aistivälineet tästä opinnäytetyöstä ulkopuolelle, aiheen rajauksen vuoksi. Haju- ja maku aisteja ei aktivoida aistihuoneessamme. Päätös aistien rajaamisesta kuulo, näkö ja tuntoaistiin oli päiväkodin henkilökunnalla.

5.3 Opinnäytetyön idea ja suunnitelmavaihe

Aloitimme opinnäytetyön tekemisen keväällä 2015 viemällä idean työelämäkumppanille Kalevankankaan päiväkodin johtajalle. Päiväkodissa oli tilaa ja tarvetta tämän kaltaiselle toiminnalle. Ideaseminaari esitettiin syksyllä 2015.

Suunnitelmavaiheeseemme kuuluivat ongelman määrittely, tutkiminen, syiden ja seurausten analysointi sekä ratkaisun esittäminen, jotka ovat olleet jo osa ideaprosessia ja ne ovat toteutettu vuoden 2015 lopulla sekä jatkunut kevään 2016 aikana (Ks. myös Kananen 2012, 53). Näiden lisäksi teoreettisen viitekehyksen luominen ammattikirjallisuuteen tutustumalla kuului suunnitteluvaiheeseemme (Ks. myös Vilka 2015, 34).

Etsimme opinnäytetyöhöme tietoa alan kirjallisuudesta, pyrimme löytämään vanhemman tiedon lisäksi mahdollisimman uutta kirjallisuutta aistihuoneista, aisteista, rentoutumisesta sekä tunteista. Viitekehyksen keskeiset käsitteet valitsimme yhdessä ideaperin pohjalta ja jaoinme keskenämme, jotta viitekehys rakentui mahdollisimman tehokkaasti. Viitekehyksen luomisprosessi alkoi huhtikuussa 2016 ja jatkui toukokuulle 2016.

Päiväkodin ryhmille toinen opinnäytetyön tekijöistä laati avoimen kyselyn, jossa selvitimme päiväkodin ryhmistä jo löytyviä välineitä, joita aistihuoneessa voisi käyttää. (Liite 4.) Kyselyitä jaettiin viiteen päiväkotiryhmään ja kolmesta ryhmästä ei vastausten perusteella löytynyt sopivia materiaaleja tai välineitä. Kahdessa ryhmässä oli erilaisia tunnusteluun sopivia esineitä, hernepusseja, palloja ja huiveja. Välineitä oli kuitenkin sen verran vähän, etteivät ne vaikuttaneet lopulliseen tarviketilaukseen.

Mikkelin kaupungin päiväkotien johtajille toinen opinnäytetyön tekijöistä teki huhtikuussa 2016 sähköpostikyselyn, jolla selvitimme kaupungin päiväkotien aistihuone - tilanteen (liite 5). Sähköpostikyselyssä kysyimme 15 päiväkodin johtajalta päiväkotien mahdollisista aistihuoneista. Kyselyyn saimme 10 päiväkodin johtajalta vastauksen, jonka pohjalta teimme johtopäätöksen, ettei Mikkelin kaupungin päiväkodeissa ole aistihuoneita. Sähköposteista kävi ilmi, että kiinnostusta aistihuoneen käytölle päiväkodeilla on.

Huhtikuussa 2016 pidimme suunnitelmaseminaarin, jonka jälkeen haimme tutkimusluvan varhaiskasvatuksen johtajalta sekä allekirjoitimme työelämäkumppanin kanssa opinnäytetyösopimuksen. Aistihuoneen suunnittelu alkoi tammikuussa 2016 ja kesti toukokuuhun 2016. Huoneen suunnittelussa Aivoriihi-menetelmä oli käytössämme perinteisen ajatuskartan yhteydessä (Ks. myös Ojasalo ym. 2014, 160). Huoneen tuli olla valmis touko- kesäkuun 2016 aikana ja kyselyt henkilökunnalta aistihuoneen käyttökokemuksista syyskuun lopulla.

Huoneen sisustuksen saimme itse päättää. Aistivälineistö hankinnat suunnittelimme toteuttavan henkilökunnalle laadittujen kyselyjen ja teorian pohjalta. Sisustusmateriaalit valikoituivat käytännöllisyyden kautta. Verhot seinillä luovat huoneeseen pehmeyttä, valaistus tunnelmaa, lattialla oleva matto lämpöä sekä visuaalisena keinona seinällä oleva peili herättelee aisteja. Tekstiilit poistavat muuten avarasta tilasta kaikuisuutta.

Suunnitteluvaiheessa meille ei määritelty tarkkaa budjettia. Lopullinen arvio aistihuoneen kustannuksista opinnäytetyön toteutusvaiheesta kertovassa luvussa 5.4.

5.4 Toteutus

Aistihuoneen toteuttaminen alkoi omien ideoiden ja teoratiedon yhdistämisellä henkilökunnan toiveisiin. Suunnitteluvaiheessa keräämämme tiedon pohjalta tiesimme aistihuoneen olevan kaupungin päiväkotien ainoa. Tiedot ilmensivät myös päiväkotiryhmien aistitarvikkeiden ja -välineistön tilanteen sekä puutteet.

Seuraavaksi laadimme mielipidekyselyn, jossa selvitimme päiväkodin henkilöstön kiinnostusta, tietämystä ja toiveita aistihuoneeseen liittyen. (Liite 6.) Kriteereiksi menetelmien valintaan muodostui kyselyn nopeus ja helppous, aivoriihi, kyselyjen tulokset sekä omat ajatukset ja teoria. Kyselyjä laatiessa valinta lomakehaastattelun ja muiden haastattelumallien välillä muotoutui luotettavuuden perusteella. Tämän vuoksi hioimme kysymyksiä ja vastausvaihtoehtoja tarkkaan. Kyselyä suunnitellessa huomioimme kohderyhmän ammattitaidon ja teimme kyselystä lomakehaastattelun, joka on laadullinen tutkimusmenetelmä. (Ks. myös Vilkka 2015, 123.) Kyselyn teimme yhdessä ja päiväkodilla työskentelevä opinnäytetyön tekijä huolehti tiedotuksesta sekä kyselyjen palautuksesta. Kyselyitä jaoimme jokaiselle päiväkodin työntekijälle, eli yhteensä 26. Vastausprosentti oli 100.

Analysoimme kyselyä sekä kvalitatiivisesti eli laadullisesti että kvantitatiivisesti eli määrällisesti (Kananen 2012). Analysointivaiheessa käytimme syvenevän tulkinnan vaiheita: kuvailu, luokittelu, yhdistely ja yhteenvedo (Hakkarainen 2016). Kyselyn perusteella lähes kaikki (n=24) vastaajista tietää, mikä aistihuone on ja mihin sitä käytetään. Yli puolet (n=14) kokee huoneen melko tarpeelliseksi ja lähes yhtä moni (n=12) erittäin tarpeelliseksi. Kyselyn tulokset olivat meidän kannaltamme positiiviset ja tärkeää tietää, koska henkilökunta oli näiden tulosten perusteella motivoitunut käyttämään huonetta. Vastaajista lähes puolet (n=9) toivoi aistihuoneen keskittyvän kaikkiin neljään pääaistiin. Kuulo- ja tuntoaistiin keskittymistä toivoi lähes yhtä moni (n=5) kuin muihin paitsi hajuaistiin keskittymistä toivoneet (n=6). Muut vastaajat toivoivat yksittäisiä aisteihin keskittymisiä: kuulo- ja hajuaistiin (n=1), näkö- ja tuntoaistiin (n=1) ja kuulo-, tunto- ja hajuaistiin (n=2). Pääaistien lisäksi mainittiin, liike-, syvätunto-, tasapaino-, asento- ja makuuisti.

Kysyttäessä aistihuoneen välineistä ja tarvikkeista, oli vastauksissa yleisiä toiveita huoneeseen ja välineisiin liittyen: ihon kosketusvälineitä, ääniä tuottavia välineitä, rentoutuminen ja rauhoittuminen, tyynyihin eri materiaaleja ja visuaalisen kaunis tila mainittiin. Musiikkia (n=9) ja tunnusteluvälineistöä (n=7) toivoi lähes puolet vastaajista, tuoksupurkkeja (n=3), säädettävää valaistusta (n=3), aistihuonekirjallisuutta (n=1) ja peiliä (n=1) mainittiin harvemmin.

Näiden vastausten perusteella aloimme laatia tarvittavista välineistä listaa sekä etsimme teoriasta perustelut kyseisten aistivälineiden tarpeellisuudelle. Aistivälineiden valinnasta kerroimme tarkemmin luvussa 6. Tarviketilaus tehtiin Tevellalta huhtikuussa 2016.

Aistihuonevälineistön ja huoneen sisustukseen tarvittavien tavaroiden ostaminen ja tilaaminen vaativat useampia tilanteita, joita teimme yhdessä ja erikseen. Toinen työn tekijöistä hoiti päiväkodilla tavaroiden vastaanoton, sekä päiväkodin johtajan ja työntekijöiden kanssa kommunikoinnin. Kun tarvikkeet olivat kaikki päiväkodilla, laitoimme huoneeseen verhot ja sisustimme huoneen. Päiväkodin kesätyöntekijä/opiskelija askarteli viime silaukseksi sudenkorentoja roikkumaan katosta ja me aloitimme aistihuoneen oppaan valmistelun. Kustannusarvio taulukossa 1.

TAULUKKO 1. Kustannusarvio

OSTOKSET	KPL	YHTEENSÄ (€)
Verhot	8	150
Matto	1	200
Peili	1	20
Aistikrokotiili	1	150
Lattiavalaisin	1	60
Koristevalosarja	1	10
Lasimaljakko	1	5
Fleecehuopa	3	18

Tyyny	3	9
Tyynyliinat	3	20
Seinähylly	1	12
Säkkituoli	2	400
Aistipelit		120
Painokäärme	1	30
Terapiavaha	1	10
Nystyräpallo (pieni)	2	6
Nystyräpallo (iso)	5	10
Nystyräpallopari	2	15
Valopallot	3	12
Valomuna	1	15
Kuulapallot	3	23
Elämyspallot	1	15
CD-levyt	4	24
Kori	1	6
Levottomat sormet -sokkelo	2	40
Höyhenet		5
Kuivasuihku		0
Liikkeeseen reagoiva valopallo		0
Valopallo		0
Simpukat		0
Painotyyny		0
Fosforitähdet		0
Hohtokivet		0
YHTEENSÄ		1385

Laskelmiemme mukaan yli puolet (n=900) aistihuonekustannuksista (n=1385) kului huoneen kalustamiseen ja visuaaliseen puoleen ja loput (n=485) aistivälineistöön. Osan välineistä teimme itse ja saimme lahjoituksena tai päiväkodin ryhmistä käyttöömmme, näiden rahallista arvoa emme ole laskeneet.

Huone oli käyttövalmis heinäkuussa ja päiväkodilla työskentelevä opinnäytetyön tekijä huolehti, että työntekijät tiesivät aistihuoneen käyttömahdollisuudesta ja varauksesta

viimeistään elokuussa. Aistihuoneen ovelle laitoimme varauslistan, josta henkilökunta sai varata huoneen käyttöajat (taulukko 2).

TAULUKKO 2. Aistihuoneen varauslista.

Aika	MAANANTAI	TIISTAI	KESKIVIIKKO	TORSTAI	PERJANTAI
8.30- 9.15					
9.30- 10.30					
14.30- 15.15					

Varauslista kertoi lukijalleen aistihuoneen käytön viikottasolla ja mahdollisti palaverien pitämisen tilassa silloin, kun varsinaista aistihuonetoimintaa ei ollut.

6 AISTIHUONEEN TOTEUTUS

Tässä luvussa tarkastelemme aistihuoneen toteutuksessa huomioimiamme asioita teoriaan peilaten. Kerromme aistihuoneen taustalla olevista asioista, visuaalisuudesta, värien merkityksestä ja eri aistien aktivoinnista.

6.1 Aistihuoneemme taustaa

Kehittämistyömme kohdistui Kalevankankaan päiväkotiin, mihin yhteydenpito on ollut koko työskentelyajan tiivistä. Aikaisemmin toimisto- ja palaverikäytössä olleesta huoneesta osoittautui aistihuonekäyttöön sopivin tila, joka on noin 10 neliön suuruinen tila (kuva 1).

KUVA 1. Entinen toimistotila, tuleva aistihuone

Työskentelyn alkuvaiheessa teimme kyselyn, joista halusimme koko henkilöstön mielipiteen aistihuoneen tarpeellisuudesta ja henkilöstön toiveet aistivälineistä, joita huoneeseen hankitaan. (Liite 6.) Tarkoituksenamme oli toteuttaa huone, joka palvelisi päiväkodin tarpeita mahdollisimman hyvin ja sen vuoksi työntekijöiden kuuleminen oli tärkeässä osassa.

Oletimme vanhempien ja henkilöstön hyötyvän aistihuonehetkien käytännön kokemuk-
sista; kuinka toiminta vaikuttaa lapsen käytökseen, mielialaan tai oppimiseen. Esimer-
kiksi puheen ymmärtämiseen ja tuottamiseen liittyy vahvasti oman kehon hahmotus,
joka on yhteydessä kuuloaistiin, joten vanhemmat ja päiväkodin työntekijät voivat ar-
vioida yksilöllisesti myös puheen kehitystä aistihuonetoiminnan myötä (Ks. myös
Ayres 2008, 99).

6.2 Visuaalisuuden merkitys

Aistihuoneen suunnittelu- ja toteutusvaiheessa ajatuksenamme oli kaunis hiljainen tila. Kaikki valintamme tähtäsivät esteettisesti kauniiseen tilaan (kuva 2–3).

KUVA 2 JA 3. Aistihuone valmiina käyttöön

Hulsegge (1987) kehoittaa “katsomaan heidän silmin ja kuuntelemaan heidän korvin, luodakseen sopivan ilmapiirin, jossa he tuntevat olonsa onnelliseksi”. Valaistus ja äänet ovat ilmapiirin luomisessa suurimmassa roolissa; ohjaajan oman puheen voimakkuus ja matala äänensävy sekä taustalla soiva musiikki ja himmeä, pehmeä valaistus edesauttavat ilmapiirin luomisessa. “Loppusilaus tilaan luodaan mukavilla huonekaluilla, joissa istua tai makoilla”, kirjoittaa Hulsegge. Hänen mukaan luomme kuvan välittömästä ympäristöstämme suurimmaksi osaksi silmien ja näköaistin kautta. Tämän vuoksi aistihuoneen ulkonäöllä yksityiskohtineen on suuri merkitys.

6.3 Värien merkitys aistihuoneessa

Tieteelliset tutkimukset ovat Luukkosen (1998, 7) mukaan osoittaneet, että väreillä on suuri vaikutus ihmisen koko olotilaan. Paglianon (2001, 24) mukaan aistihuoneissa tai

MSE-tiloissa on 12 erilaista teemaa, joista muutama esimerkki: valkoinen huone, harmaa huone, tumma huone, sosiaalinen tila tai vesi alue. Meidän toteuttamassamme aistihuoneessa väreinä on valkoinen, sininen ja harmaa. Näillä värivalinnoilla halusimme tuoda huoneeseen merellisen tunnelman, joka rauhoittaa ja rentouttaa huoneenkäyttäjän. (Kuva 4.)

KUVA 4. Aistihuoneen värimaailma

Jokaiselle värille on merkityksensä; Sininen väri stimuloi parasympaattista hermostoa ja rauhoittaa, sekä parantaa keskittymiskykyä. Turkoosin värin vaikutus on samankaltainen. Väri auttaa rentoutumaan ja luo rauhoittavan olotilan. (Luukkonen 1998, 47–48.) Valkoinen huone -teema on yksi suosituimmista MSE-teemoista. Valkoinen väri mahdollistaa eri käyttötapoja, mutta on samalla sopivin rentoutumiseen. (Pagliano 2001, 24.)

6.4 Aistivälineistö ja niiden valinta

Välineistöä valitessamme huomioimme kyselyn pohjalta nousseet asiat. Tuntoaisti nousi selkeästi muita aisteja tärkeämmäksi, joten se huomioitiin monipuolisella tuntoaistivälineistöllä. Myös kuulo- ja näköaisteja pääsee huoneessa aktivoimaan pelien, musiikin ja ympäristön avulla. Lisäkuvia aistivälineistä liitteessä 7.

Visuaaliset ratkaisut olivat tärkeässä osassa huonetta suunniteltaessa ja rakentaessa. Väri- sekä materiaalivalinnoilla saimme luotua näköaistia kiinnostavan ympäristön, joka luo lisäksi levollisen tunnelman. Aistihuonevälineistöä ja -materiaaleja valitessamme otimme huomioon, ulkonäön lisäksi, materiaalien helppokäyttöisyyden ja puhdistamisen. Päiväkotimaailmassa hygieenisuus on suuressa roolissa ja tarvikkeet on pystyttävä puhdistamaan säännöllisesti, määräysten mukaisesti.

6.4.1 Tuntoaistin aktivointi aistihuoneessa

Tämän alaluvun teoreettiset pohdinnat ovat Jan Hulsegeen (1987, 49) ajatuksia tuntoaistien aktivoinnista. Lapset koskevat kaikkialle ja laittavat suuhunsa mitä vaan käteensä saavat; se on lapsen keino tutustua ympäristöönsä ja itseensä. Pienillä, 0-3 vuotiaille, lapsilla leikin saa aikaiseksi koskettamalla tai liikuttamalla eri tavaroita tai materiaaleja kuten hernepusseja, erilaisia palloja, höyheniä, vettä tai mattoa. Eläinten silitäminen tai luonnon materiaalien koskettaminen tuo eri ulottuvuuksia tuntoaistin kehitykseen. Lämpötilaeroilla ja tuntepeleillä saa yksinkertaisesta leikistä vanhemmalle lapsellekin haastavamman.

Snoezele-menetelmiä käytettäessä toiminta painottuu tuntoaistiin ja tämän vuoksi aistihuonetta suunniteltaessa on tärkeää muistaa eri materiaalien sijoittelussa se, kuinka huoneen käyttäjät(lapset) kohtaavat materiaalit ja aktiviteetit huoneessa. Aistihuoneemme keskellä on karvalankamatto, joka itsessään toimii tuntoaistia kehittävävä välineenä. (Kuva 5.)

KUVA 5. Karvalankamatto

Matto on myös pehmeä, joka luo tilasta lämpimämmän ja samalla mukavamman, Hulseggen sanoin: “tilan asettua mihin vain, ilman varauksia”.

Hulsegge kertoo houkuttelevuuden tärkeydestä; kuinka “zigzag”-verhot kaikessa yksinkertaisuudessaan saavat lapset koskettamaan niissä roikkuvia materiaaleja. “Zigzag”-verhoissa roikkuvat erilaiset narut tai langat, muoviset ohuet suikaleet, kellot tai mitä eri materiaaleja toteuttaja keksiikään. Myös katon merkitys huoneessa on suuri, koska “suurin osa huoneen käyttäjistä kokee huoneen lattialta”; meidän kattomme on valkoinen fosforitähntaivas, josta roikkuu askarreltuja sudenkorentoja (kuva 6).

KUVA 6. Sudenkorennot lentelevät huoneessa

Huoneessa tuntoaistia aktivoidaan erilaisilla tuntopeleillä, joissa lapsi sormin tunnustelemalla aktivoi tuntoaistia eri välineiden avulla. Kuvassa 7 kuulapallot.

KUVA 7. Kuulapallot

Tuntoaisteja aktivoivia välineitä ovat esimerkiksi: nystyräpallo, tela, höyhenet, terapia-vaha ja kuivasuihku, joka on mahdollista kiinnittää huoneen kattoon. Kuivasuihkun materiaalina on käytetty kangassuikaleita, joita on kiinnitetty metallirenkaaseen.

6.4.2 Kuuloaistin aktivointi aistihuoneessa

Eläinten äänet, soittimien tunnistaminen tai erottelu, mielialoihin liittyvät äänet kuten itku tai nauru, ovat esimerkkejä äänten erotteluharjoitteista. Kovat äänet voivat myös pelottaa tai aiheuttaa negatiivisia tunteita lapselle, joten on tärkeää aloittaa varovasti ja lapsen reaktioita seuraten. Kuuloaistia aktivoivassa tuokiossa ohjaaja voi käyttää esimerkiksi pelkästään omaa ääntään. Eri äänen korkeuksien vaihtelu, viheltely, kuiskaus, puhuminen, huhuilu tai hymistely eripituisina jaksoina aktivoivat kuuloaistia. (Hulsegge 1987, 39.)

Kuuloaistia voidaan huoneessa stimuloida äänilotta pelaten, jossa lapsi kuuntelee ja tunnistaa erilaisia ääniä. Pelissä lasta helpottavat vaihtoehtokuvat. (Kuva 9.)

KUVA 9. Äänilottopeli

Huoneen seinällä on myös 170 cm pitkä aistikrokotiili, jolla leikkiessä stimuloidaan myös kuuloaistia (kuva 10).

KUVA 10. Aistikrokotiili

Kaapista löytyy sadekeppi-soitin, jonka ääni muistuttaa sateen ropinaa. (Kuva 11.) Soittinta on helppo käyttää ja soittimen voi yhdistää rentoutumistuokioihin.

KUVA 11. Sadekeppi-soitin

Musiikki on aistihuoneessamme suuressa roolissa, mutta kuten aiemmin kerroimme, oli alkuperäisenä tarkoituksenamme luoda hiljainen tila. Hiljaisuudella tarkoitamme muusta arjen kiireestä ja ympäröivästä maailmasta irtautumista. Snoezele-menetelmän yksi alue on juuri hiljaisuus; valaistuksella ja sisustuksella luotu tila, jossa voi ”olla kuten itse parhaaksi näkee, istuen tai maaten” (Hulsegge 1987, 63).

Aistihuoneessa soitettavaa musiikkia valitessa tulee olla tarkka ja muistaa, että jokainen kuulija (tässä tapauksessa aistihuoneen käyttäjä) kokee musiikin omalla tavallaan. Kappaleet tulee kuunnella etukäteen ja kiinnittää huomioita myös niiden keston. Kuvassa 12 aistihuoneemme levykokoelma.

KUVA 12. Aistihuoneessa olevat cd-levyt

Taustalla soivaa musiikkia voi käyttää aistihuone-tuokioissakin, kunhan tilanne on erotettavissa. Erotettavuudella tarkoitetaan taustamusiikin ja musiikillisen tuokion erottamista toisistaan. Musiikin volyyymilla on siis merkitystä. (Hulsegge 1987, 110.) Musiikkia tai ääntä toistaessa, on huoneen äänentoistolla merkitystä käyttäjien kokemuksiin. Huoneen korkeus ja sisustus vaikuttavat äänentoistoon ja esimerkiksi liian matala huone on äänentoistollisesti huono. Aistihuoneessamme on sattumalta hyvä huonekorkeus, joten mahdollinen musiikki soi tilassa hyvin. (Hulsegge 1987, 63.)

Aistihuone-käyttäjien reaktiot musiikkiin ohjaavat musiikillista hetkeä ja on siksi vaikea arvioida etukäteen. “Kaikki valintamme ovat täysin riippuvaisia käyttäjien kokemuksiin” (Hulsegge 1987, 111).

6.4.3 Näköaistin aktivointi aistihuoneessa

Näköaisti on ihmisen aisteista toiminnaltaan kaikista monimutkaisin. Ihmisen ympärillä tapahtuu jatkuvasti asioita, joita näköaisti käsittelee. Erilaiset värit, valot, liikkuvat kohteet sekä erikokoiset ja eri etäisyyksillä olevat asiat pitävät aistin aktiivisena. (Ayres 2008, 74.)

Snoezele-menetelmistä Hulseggen (1987) sovellettu versio on taskulampuilla valon heijastaminen seiniin tai kattoon; värikkäillä papereilla tai kimalteilla saa muutettua valon muotoa ja aktivoitua silmää ja aivoja. Hulsegge kertoo kirjassaan peilin eri käyttöta-voista snoezele-huoneessa; esimerkiksi valojen tai värien heijastuminen peilin kautta huoneeseen aktivoi näköaistia.

Toteuttamassamme aistihuoneessa näköaistin aktivointi alkaa, kun astuu huoneeseen. Ympärillä lentelee sudenkorentoja(kuva), jotka saavat näköaistin stimuloitumaan. Ympäristö on muutenkin houkutteleva erilaisten materiaalien ja välineistön ansiosta. Näköaistin aktivointi onnistuu myös pelejä pelatessa, sekä muunlaisen välineistön avulla, kuten valopalloilla (kuva 13–14).

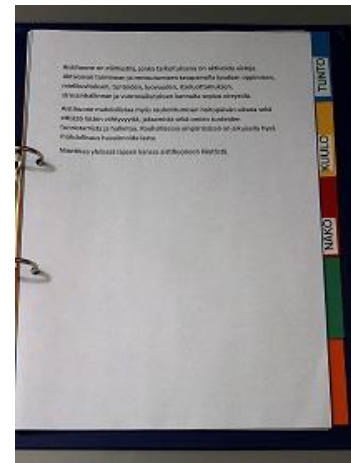

KUVA 13 JA 14. Kosketukseen ja musiikkiin reagoiva valopallo ja värilliset valopallot.

Valaistukseen halusimme kiinnittää huomiota tuomalla huoneeseen valaisimen, jonka kirkkauden voi säätää tilanteeseen sopivaksi. Lisäksi asensimme hyllyn päälle valosarjan, joka tuo näyttävyyttä huoneeseen.

7 OHJEKANSIO AISTIHUONEESEEN

Ohjekansion tavoitteena oli mahdollistaa aistihuoneen käyttäminen myös henkilöille, joilla ei ole aikaisempaa kokemusta aistihuoneesta. (Kuva 14–15.)

KUVA 14 JA 15. Ohjekansio

Tarkoituksena oli samalla helpottaa tuokioiden suunnittelua, luomalla joitakin valmiita harjoituksia kansioon. Ohjekansiossa on lyhyet kuvaukset aistihuoneenvälineistöstä, aistipelien ohjeet, sekä rentoutumisharjoituksia.

Toivoimmekin, että työntekijät päivittäisivät kansiota omien tuokioiden ideoilla, joita toiset voisivat hyödyntää. Ohjekansion sisältö löytyy paperisen version lisäksi päiväkodin tietokoneen R-asemalta, jotta henkilökunta voi helposti päivittää kansion sisältöä. Paperinen versio liitteenä 8.

8 AISTIHUONEESTA SAATU PALAUTE

Laadimme lomakehaastattelun, johon päiväkodin henkilökunta vastasi kyselyyn neljän kuukauden käytön jälkeen. Lomakehaastattelu on laadullinen, eli kvalitatiivinen, tutkimusmenetelmä. Analysointivaiheessa käytimme syvenevän tulkinnan vaiheita: kuvailu, luokittelu, yhdistely ja yhteenveto (Hakkarainen 2016). Käytämme lomakehaastattelusta opinnäytetyössämme nimeä tyytyväisyyskysely (liite 9).

Tyytyväisyyskyselyssä kysyimme:

- 1) *Vastaako aistihuone toiveitanne?*
- 2) *Käytättekö huonetta? Kuinka usein?*
- 3) *Jääkö mielestänne huoneesta puuttumaan jotakin? Mitä?*

- 4) *Onko huoneen sijainti mielestänne (äänten kuuluminen yms.) hyvä/tyydyttävä/välttävä? Miksi?*
- 5) *Onko aistihuoneen käyttämisellä ollut vaikutusta lapsiin tai lasten käyttäytymiseen? Millaisia?*
- 6) *Mitä muuta haluaisitte sanoa koskien aistihuonetta?*

Kysely jaettiin 24 työntekijälle, joista 11 vastasi. Vastausprosentti oli n. 45. Vastaamatta jättäneet työntekijät ilmoittivat suullisesti, etteivät he voi arvioida aistihuonetta kokonaisuutena, huoneen vähäisen käytön vuoksi. Tyytyväisyyden huoneen visuaalisuudesta ja monipuolisesta välineistöstä ovat useat vastaamatta jättäneetkin ilmaisseet. Suullinen palaute esitettiin toiselle opinnäytetyöntekijälle, joka työskentelee kyseisessä päiväkodissa.

Vastaajista lähes puolet (n=5) sanoi käyttäneensä huonetta kerran viikossa ja loput vastaajista (n=6) vähemmän kuin kerran viikossa (taulukko 3). Huoneen vähäiseen käyttöön vaikutti nopea aikataulu huoneen valmistumisen ja kyselyn esittämisen välillä, sekä huoneen huono sisäilma. Aistihuoneen huono sisäilma huolestuttaa monia työntekijöitä ja osa työntekijöistä ei voi käyttää huonetta ollenkaan. Sisäilmatutkimukset ovat käynnissä parhaillaan.

TAULUKKO 3. Aistihuoneen käyttökerrat

	1krt/vk	2krt/vk	enemmän	vähemmän
Aistihuoneen käyttökerrat	5			6

Aistihuone vastasi työntekijöiden toiveita kaikkien vastanneiden mielestä. Osa (n=2) vastaajista toivoi huoneeseen vesielementin, mutta tiedostivat sen olevan hankala toteuttaa. Yli puolet (n=6) vastaajista pitivät huoneen sijaintia hyvänä ja lähes yhtä monen (n=5) mielestä sijainti oli tyydyttävä (taulukko 4).

TAULUKKO 4. Aistihuoneen sijainnin arviointi

	Hyvä	Tyydyttävä	Välttävä
Huoneen sijainti	6	5	

Lähes puolet vastaajista (n=5) koki, että huoneen käyttämisellä on vaikutuksia lapsiin. Tarkentavaan kysymykseen, minkälaisia vaikutuksia lapsissa oli huomattu, vastattiin:

Lapset nauttivat aistihuoneessa käynnistä, ovat tyytyväisiä.

Rauhoittuminen, keskittyminen, kuuntelu, (myös kosketuksen) on ollut helpompaa. Samoin katsekontaktissa/vuorovaikutuksessa oleminen.

Mielellään ja innokkaina lähtevät aistihuoneeseen. Tykkäävät rauhallisesta tunnelmasta, nauttivat visuaalisesta huoneesta: värityksestä, koristeista, tunnelmavalloista. Pelit ovat mukavia.

Rauhoittava, siedättävä (tuntoaistikokemukset yms.)

Rauhoittava vaikutus useisiin lapsiin.

Yli puolet (n=6) vastaajista ei osannut arvioida aistihuoneen vaikutuksia lapsiin, huoneen vähäisen käytön vuoksi (taulukko 5).

TAULUKKO 5. Tyytyväisyyskyselyn vastaukset

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
Toiveiden mukainen aistihuone	11		
Puuttuuko huoneesta jotain	2		9
Huoneen vaikutuksia lapsiin	5		6

Lopuksi henkilökunnalla oli mahdollisuus antaa muita vapaita kommentteja aistihuoneeseen liittyen:

Kaunis kokonaisuus.

Huone tuo iloa.

Tarpeellinen huone, jossa huomioitu henkilökunnan toiveet.

Monipuolisesti huomioitu eri aistit.

Huone on jäänyt lapsille mieleen positiivisena kokemuksena.

Erilaista toimintaa.

Sisäilma mietityttää.

Näiden tulosten perusteella, kyselymme vahvistaa oman olettamuksemme aistihuoneen hyödyllisyydestä. Säännöllisellä käyttämisellä voidaan vaikuttaa lapsen arkeen päiväkodissa positiivisella tavalla. Säännöllisellä tarkoitetaan tässä tapauksessa vähintään kerran viikossa tapahtuvaa toimintaa. Tuloksia tarkastellessa on kuitenkin huomioitava kyselyyn vastanneiden määrä. Tämä vaikuttaa tulosten luotettavuuteen. Luotettavuudesta lisää luvussa 9.2.

9 POHDINTA

Tässä luvussa arvioimme opinnäytetyömme prosessina ja kuinka toimimme sen aikana. Pohdimme omaa oppimistamme ja ammatillista kasvua, sekä opinnäytetyön eettisyyttä ja luotettavuutta. Toimme myös esille mahdollisia jatkotutkimus- ja kehittämisideoita.

9.1 Oma ammatillinen kasvu ja oppiminen

Kokonaisuutena opinnäytetyön tekeminen kesti 1,5 vuotta. Kirjoittamisvaihe eteni sykleittäin, koska olimme samanaikaisesti työelämässä. Tavoitteena meillä oli saada opinnäytetyö valmiiksi marraskuussa 2016 ja aikataulussa pysyminen vaati tiivistä yhteydenpitoa välillämme ja työelämäkumppanin kanssa. Opinnäytetyön tekeminen oli haasteellista, mutta antoisaa. Huoneen suunnittelu ja toteutus olivat mielestämme työn antoisin vaihe. Suunnitteluvaiheessa perehdyimme hyvin aiheeseen ja huomioimme kyse-lyissä esiin tulleet toiveet. Saimme vapaat kädet huoneen sisustamiseen, mutta aistivälineistöä valittaessa huomioimme kyselyssä esiin tulleet toiveet. Tarkkaa budjettia meille ei määritelty, mutta kävimme päiväkodin johtajan kanssa neuvottelemassa hankinnoista, ennen kuin vahvistimme kaluste- ja välinetilaukset.

Huoneen valmistuttua aikataulussa kesäkuussa 2016, olimme todella tyytyväisiä huoneen visuaalisuuteen sekä monipuoliseen aistivälineistöön. Huone valmistui juuri kesälomien kynnyksellä ja tiedostimme, että huoneen käyttäminen kesän aikana on satunnaista. Suunnitelmallista toimintaa huoneessa aloitettiin toteuttamaan elokuussa toimintakauden käynnistyessä.

Syyskuun lopussa pyysimme työntekijöiltä palautetta huoneen käytöstä. Suureksi huolen aiheeksemme nousi esiin tullut sisäilmaongelma, kesken opinnäytetyöprosessin. Sisäilmaongelman myötä huoneen käyttäminen ei ollut niin aktiivista, kuin olimme toivoneet. Osa työntekijöistä ei käyttänyt huonetta lainkaan ja tämä näkyi palaute määrässä. Kyselylomakkeen, sekä suullisten vastausten perusteella, tiedämme aistihuoneen olevan kiinnostava ja uudenlaisen toiminnan mahdollistava ympäristö. Monipuolisen välineistön avulla mahdollistetaan aistien aktivointi, sekä rentoutuminen hoitopäivän aikana.

Yhteydenpitoa työelämäkumppaniin helpotti, että toinen opinnäytetyöntekijöistä työskenteli kyseisessä päiväkodissa. Tämä helpotti mielipiteiden esille tuomista sekä nopeiden vastausten saamista mieltä askartaviin kysymyksiin, niin tekijöiden kuin työelämäkumppanin puolesta.

Henkilökohtaisena kehittämissuhteena meille tekijöille, pohdimme tarkemman aikataulun laatimista itsellemme, koska tätä työtä tehdessä yhteisen ajan ja kirjoitusajan löytämiseen tuotti vaikeuksia. Työn jakoakin olisi voinut selkeyttää, vaikka opinnäytetyön kirjoitus jakaantuikin loppujen lopuksi tasapuolisesti. Olisimme voineet laatia tyytyväisyyskyselystä toisenlaisen. Päiväkodin palaute aistihuoneen oppaasta ja meidän opinnäytetyöprosessistamme jäi kokonaan selvittämättä. Palautteella olisi ollut suurin vaikutus ammatilliseen kehittämiseemme. Toki muutamia vapaita kommentteja saimme ja suullista palautetta olemme saaneet koko projektin ajan.

9.2 Luotettavuus ja eettisyys

Opinnäytetyömme pohjautui laajaan teorian tietoon, jota on peilattu suunniteltaessa ja toteuttaessa päiväkodin tarpeita vastaava aistihuone. Koko työskentelyn ajan pyrimme huolellisuuteen ja selkokieliisyyteen. Luotettavuus ja eettisyys ilmenivät hyvässä vuorovaikutuksessa suhteessa työelämäkumppanin kanssa, sekä kyselyiden vapaaehtoisuudella. Salassapidon sekä yksityisyyden suojan huomioiminen oli oleellinen osa opinnäytetyötämme, minkä vuoksi kyselyihin vastattiin nimettömänä. Mielestämme oli tärkeää saada kaikkien työntekijöiden ääni kuuluviin, minkä vuoksi jaoimme kyselyt työntekijöille, eikä tiimeille. Päiväkoti oli ajan tasalla koko opinnäytetyöprojektin ajan ja tiesi mitä tapahtuu ja milloin. (Ks. myös Kananen 2012, 161–177.)

Kehittämistyömme tavoitteet täyttyivät aistihuoneen ja ohjekansion luomisen, sekä käyttökokemusten selvittämisen osalta. Oma ammatillinen osaamisemme vahvistui ja työmme onnistui siltä osin todella hyvin. Ammatillisesta kasvusta ja oppimisesta kerromme tarkemmin luvussa 9.1. Kyselymme pohjalta voimme olettaa aistihuoneen olevan tärkeä päiväkodille. Koemme, että työmme avulla olemme luoneet uuden ja toimivan menetelmän päiväkodille. Nämä asiat tuovat meille onnistumisen tunteen.

Aistihuoneen vaikuttavuutta voidaan mitata, mutta luotettavien tulosten saamiseksi vaaditaan riittävän pitkä seuranta-aika. Opinnäytetyössämme emme saaneet suurta näyttöä aistihuonetoiminnan vaikutuksista lapsiin, joten siltä osin työmme tulos jäi vajaaksi. Koemme kuitenkin tekemämme työn hyödylliseksi ja merkitykselliseksi, ja julkaisimme analysoimamme tulokset jatkoehdyntämisen toivossa. Työssämme on hyvä siirrettävyys; toisiin päiväkoteihin työmme ei lopulta ulottunut, mutta luvussa 9.3 annamme jatkotutkimus ja kehittämissuhteita tulevaisuuteen. (Ks. myös Kananen 2012, 161–177.)

9.3 Jatkotutkimus- ja kehittämissuhteet

Rajasimme haju- ja makuaistit päiväkodin toiveesta työstämme pois. Makuaistia olisi voinut stimuloida hankkimalla selkeitä eri makuja, joilla saa ärsytettyä makuaistin osaluueita, esimerkiksi maistattamalla happamia puolukoita, suolaa, kitkerää sitruunaa tai makeaa sokeria. Hajuaistin aktivointiin tuoksupurkit olisivat olleet huoneemme kannalta toimiva vaihtoehto.

Huoneessa oli tarkoitus pitää aistituokioiden lisäksi esimerkiksi satuhetkiä. Soili Keskinen (2004) kertoo satujen merkityksestä lasten psyykkisen terveyden edistäjänä. Lapset saavat omille ajatuksilleen tilaa kuunnellessaan satuja ja lapsi pystyy käsittelemään pelottaviakin ajatuksia ja tunteita satujen kautta. Kiireettömän ilmapiirin merkitys nousee myös kirjasta esille ja juuri se on mahdollista aistihuoneen ansiosta. Myös satuhieronta on yksi tapa yhdistää sadut ja aistien aktivointi. Satuhieronnat voivat olla rentouttavia tai rauhoittavia hetkiä, auttaa arjen muutostilanteissa tai vain toimia pedagogisena menetelmänä esimerkiksi kirjainten tai numeroiden opettelussa. Aistihuonetta voisi jatkossa käyttää enemmän satuhetkiin ja satuhierontatuokioidiin. Pohdimme, voisiko samalla tutkia lasten reaktioita satuhetken tai -hieronnatapahtuessa aistihuoneessa, oman ryhmän tilojen sijaan. (Ks. myös Tuovinen 2014.)

Jatkotutkimusideana voisi olla aistihuoneen vaikuttavuuden seuranta varhaiskasvatuksessa. Seurannassa voisi tutkia kuinka aisteja stimuloimalla ja rentoutumisharjoituksilla voidaan vaikuttaa mm. levottoman lapsen päiväkotiarkeen ja tutkimusta laajentamalla perheiden näkemykseen. Aistihuoneen ollessa Mikkelin kaupungin päiväkotien ensimmäinen, voisi kehittämistyömme tuloksia hyödyntää koko kaupungin tasolla. Päiväkohteihin voisi rakentaa aistihuoneita tai panostaa muuten aistivälineistöön. Myös multisensorisen toiminnan tutkiminen kuntouttavana menetelmänä päiväkodissa veisi aihetta hieman toiseen suuntaan.

Aistihuonevälineistön valmistaminen itse on toinen jatkokehitysideamme ja siihen pohjatyötä teimmekin opintojemme muissa opintojaksoissa. Aiheesta kerroimme tarkemmin Opinnäytetyön tavoitteita ja rajaamista kertovassa luvussa 5.1.

LÄHTEET

Ayres, Jean 2008. Aistimusten aallokossa. Sensorisen integraation häiriö ja terapia. Juva: WS Bookwell Oy.

Dahlström, Riitta-Maija 1993. Aistien avulla oppimaan. Tampere: Tammer-paino Oy.

Fowler, Susan 2008. Multisensory Rooms and Environments, Controlled Sensory Experiences for People with Profound and Multiple Disabilities. Philadelphia: Scope. WWW-dokumentti.

https://books.google.fi/books?id=f3IGsdYU2GwC&printsec=frontcover&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

Ei päivitystietoja. Luettu 15.10.2016.

Hakkarainen Kai & Pirita Seitamaa-Hakkarainen 2016. Tutkiva oppiminen. WWW-dokumentti. http://www.mlab.uiah.fi/polut/Yhteisollinen/teoria_tutkiva_oppiminen.html Ei päivitystietoja. Luettu 31.10.2016.

Hautala, Tiina, Hämäläinen, Tuula, Mäkelä, Leila & Rusi-Pyykönen, Mari 2011. Toiminnan voimaa, toimintaterapia käytännössä. Helsinki: Edita Prima.

Hulsegge, Jan & Ad Verheul 1987. Snoezelen - Another world. U.K.: Rompa.

Kaartinen, Niko 2016. Aistihuone rauhoittaa ja auttaa yliherkkää lasta. Kouvolan sanomat. WWW-dokumentti. <http://www.kouvolansanomat.fi/Online/2016/09/17/Aistihuone%20rauhottaa%20ja%20auttaa%20yli-herkk%C3%A4%C3%A4%20lasta/2016221275720/4>

Päivitetty 17.9.2016. Luettu 15.10.2016.

Kananen, Jorma 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kataja, Jukka 2003. Rentoutuminen ja voimavarat. Helsinki: Edita Prima Oy.

Keltikangas-Järvinen, Liisa 2012. Pienen lapsen sosiaalisuus. Helsinki: WSOY.

Keskinen, Soili & Virjonen Heli 2004. Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Tammi.

Kuuloliitto 2016. WWW-dokumentti. <http://www.kuuloliitto.fi/fin/kuulo/kuuleminen/> Ei päivitystietoja. Luettu 31.10.2016.

Lehtinen, Ulla, Haapala, Marjaana & Dahlström Riitta-Maija 1993. Aistien avulla oppimaan. Lähestymistapoja vaikeasti monivammaisten henkilöiden kehityksen tukemiseen. Helsinki: Kirjayhtymä.

Luukkonen, Helena 1998. Parantava sateenkaari. Väriterapia opas. Hämeenlinna: Karisto Oy.

Mäki, Maiju 2008. Kehitysvammaliitto. Toimimalla osallisuuteen. Helsinki: Kirjapaino Keili Oy.

- Nurminen, Saana 2000. Kuulonhuoltoliitto. Aistit väylänä vuorovaikutukseen ja kommunikaatioon. Kerava: Painojussit Oy.
- Ojasalo, Katri 2014. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Pagliano, Paul 1999. Multisensory Enviroments. New York: David Fulton Publishers.
- Pagliano, Paul 2001. Using a Multisensory Environment. A Practical Guide for Teachers. New York: David Fulton Publishers.
- Papunet, 2016. Kehitysvammaliitto. Aistit. WWW-dokumentti. <http://papunet.net/teemat/aistit> Ei päivitystietoa. Luettu: 31.10.2016.
- Päiväkoti Emilio 2016. WWW-dokumentti <http://www.emilio.fi/index.php/2-uncategorised>. Ei päivitystietoa. Luettu 15.10.2016.
- Sirkkola, Marja 2014. Everyday Multisensory Envinroments, Wellness Technology and Snoezelen. Hämeenlinna: HAMK. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/81320/HAMK_ISNAMSE_2014_ebook.pdf?sequence=1 Ei päivitystietoja. Luettu 31.10.2016.
- Tuovinen, Sanna 2014. Satuhieronta. Läsnaolevan kosketuksen ja sadun taikaa. Helsinki: WSOY.
- Vilka, Hanna 2015. Tutki ja kehitä. Juva: Bookwell Oy.

Sopimus opinnäytetyön tekemisestä

SOPIMUS OPINNÄYTETYÖN TEKEMISESTÄ

Sopijaosapuolet

Opinnäytetyön työelämäkumppani: Kalerantankaan päiväkotija Mikkelin ammattikorkeakoulun Kulttuuri-, nuoriso- ja sosiaalialan laitoksen sosiaalialan
koulutusohjelman opiskelija(t) Johanna Huhtanen &Milla RäsänenOpinnäytetyön aihe: AISTITUONE

Opinnäytetyön ohjaajat

Ohjaava opettaja: Virve JussilaTyöelämäohjaaja: UTB ANNE-MARJA RUUSKAOpinnäytetyön arvioitu valmistumisaika: Marraskuu 2016

Opinnäytetyön TK-tavoitteet (vapaamuotoinen, omananainen kuvaus työn t&k-tavoitteista):

TK-TAVOITTEET: Tutkimus- ja kehittämistoiminnalla (t&k) tarkoitetaan systemaattista toimintaa tiedon lisäämiseksi ja tiedon käyttämistä uusien sovellusten löytämiseksi. Kriteerinä on, että toiminnan tavoitteena on jotain oleellisesti uutta. Tutkimus- ja kehittämistoimintaa sisällytetään perustutkimus, soveltava tutkimus sekä kehittämistyö. Soveltavalla tutkimuksella tarkoitetaan sellaista toimintaa uuden tiedon saavuttamiseksi, joka ensisijaisesti tähtää tiettyyn käytännön sovellutukseen. Soveltavaa tutkimusta on esim. sovellusten etsiminen perustutkimuksen tuloksille tai uusien menetelmien ja keinojen luominen tietyn ongelman ratkaisemiseksi.

Tuote- ja prosessikehityksellä (kehittämistyöllä) tarkoitetaan systemaattista toimintaa tutkimuksen tuloksena ja/tai käytännön kokemuksen kautta saadun tiedon käyttämiseksi uusien aineiden, tuotteiden, tuotantoprosessien, menetelmien ja järjestelmien aikaansaamiseen tai olemassa olevien olennaiseen parantamiseen. (Tilastokeskus)

Mikkelin ammattikorkeakoulussa tehdyt opinnäytetyöt julkaistaan pdf-muotoisina kokotekstinä tiedostoina ammattikorkeakoulujen yhteisessä julkaisuarkistossa Theseuksessa (<http://www.theseus.fi/>). Opinnäytetyöt ovat pääsääntöisesti julkisia asiakirjoja. Theseuksen käyttöehtosopimuksen hyväksyminen on samalla lupa työn julkaisemiseen internetin laajuisena näkyvyytenä. Vaihtoehtoisesti opinnäytetyö voidaan julkistaa myös tekijöiden harkinnan mukaan tai opinnäytetyön ohjaajan tai toimeksiantajan suosituksesta MAMKin sisäisessä verkossa. MAMKin sisäisessä verkossa julkaistettu työ ei näy julkisena internetissä.

Muut sopimusehdot: _____

Alkuperäinen sopimus jää opiskelijalle. Toimita kopio sopimuksesta työelämäkumppanille ja opinnäytetyösi ohjaavalle opettajalle.

Aika ja paikka: 31.9.2016 Aika ja paikka: 31.5.2016

Opiskelijan allekirjoitus
/opiskelijoiden allekirjoitukset

Työelämäkumppanin allekirjoitus

Tutkimusluvan hakeminen

Hei!

Opiskelemme Mikkelin Ammattikorkeakoulussa sosionomeiksi ja haemme tutkimuslupaa opinnäytetyöllemme. Olemme suunnittelemassa ja toteuttamassa aistihuonetta Kalevankankaanpäiväkotiin. Liitteenä lähetän opinnäytetyömme suunnitelman.

Johanna Hukkanen

Milla Räsänen

Mikkeli
Varhaiskasvatusjohtaja
Muut päätökset

Ote viranhaltijapäätöksestä
31.05.2016

1 (3)
§ 15

MliDno-2016-135

Tutkimusluvan myöntäminen Johanna Hukkaselle ja Milla Räsäselle

Mikkelin Ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijat Johanna Hukkanen ja Milla Räsänen anovat tutkimuslupaa opinnäytetyötä varten. Opinnäytetyön tavoitteena on luoda aistihuone, ohjekansio sekä laatia lomakehaastattelu henkilökunnalle aistihuoneen käyttökokemuksista. Tutkimus toteutetaan Kalevankankaan päiväkodissa.

Henkilökunnalle laaditaan kysely tilojen toimivuudesta, säännöllisestä käytämisestä ja sen vaikutuksista sekä lasten reaktioista toiminta hetkillä. Kyselyllä selvitetään myös, onko aistihuoneen säännöllisellä käytämisellä eli aistien aktivoimisella vaikutusta lapsen oppimiseen, keskittymiseen sekä yleiseen jaksamiseen. Kohderyhmänä on alle kouluikäiset lapset, joita työntekijät havainnoivat aistihuoneen käyttäjinä.

Aistihuoneen tavoitteena on tuoda uusi menetelmä päiväkodin arkeen, jonka säännöllisellä käytämisellä olisi positiivisia vaikutuksia mm. levottomien tilanteiden vähentämiseksi. Tahdomme selvittää aistihuoneen tarpeellisuutta päiväkodille ja mahdollisesti saada aistihuone-ideoita vietyä muihinkin kaupungin päiväkoteihin.

Päätöksen peruste

Mikkelin kaupungin sivistystoimen toimintasääntö 5.2.2.

Päätös

Myönnän Johanna Hukkaselle ja Milla Räsäselle tutkimusluvan opinnäytetöiden tekemistä varten, edellyttäen, että he noudattavat ehdotonta salassapitovelvollisuutta kerättävässä aineistossa mahdollisesti esiin tulevien yksilöä tai perhettä koskevien seikkojen suhteen. Lisäksi edellytetään, että yksi kappale tutkielmasta luovutetaan varhaiskasvatusjohtajan käyttöön.

Tiedoksi

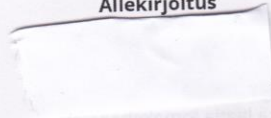
Hukkanen, Räsänen, päiväkodinjohtaja Margit Avikainen, kasvatus- ja opetusjohtaja

Mikkeli
Varhaiskasvatusjohtaja
Muut päätökset

Ote viranhaltijapäätöksestä
31.05.2016

2 (3)
§ 15

Allekirjoitus

Varhaiskasvatusjohtaja

Viranhaltijapäätös pidetään nähtävillä 3.6.2016 sivustystoimen
varhaiskasvatuksessa, os. Maaherrankatu 9-11, 3 krs.

Otteen viranhaltijapäätöksestä oikeaksi todistaa

Mikkelissä 31 / 5 2016

Tiedoksianto asianosaiselle

Hukkanen, Räsänen, päiväkodinjohtaja Margit Avikainen, kasvatus- ja
opetusjohtaja

Mikkeli
Varhaiskasvatusjohtaja
Muut päätökset

Ote viranhaltijapäätöksestä
31.05.2016

3 (3)
§ 15

Oikaisuvaatimus

15

Oikaisuvaatimusohje

Tähän päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen. Päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla tuomioistuimeen.

Oikaisuvaatimusoikeus

Oikaisuvaatimuksen saa tehdä:

- se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (*asianosainen*), sekä
- kunnan jäsen.

Oikaisuvaatimusaika

Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimus on toimitettava Mikkelin kaupungin kirjaamoon määräajan viimeisenä päivänä ennen kirjaamon aukioloajan päättymistä.

Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä. Käytettäessä tavallista sähköistä tiedoksiantoa katsotaan asianosaisen saaneen tiedon päätöksestä kolmantena päivänä viestin lähettämisestä, jollei muuta näytetä.

Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, kun pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäväksi.

Tiedoksisaantipäivää ei lueta oikaisuvaatimusaikaan. Jos oikaisuvaatimusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joulukuun juhannusaatto tai arkipäivä, saa oikaisuvaatimuksen tehdä ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Mikkelin kaupunki
Kasvatus- ja opetuslautakunta
PL 206 (Maaherrankatu 9 - 11), 50101 MIKKELI

LIITE 4.

Aistimateriaalin kartoitus

Hei!

Nyt olisi aika aloittaa kartoittamaan päiväkodin ryhmissä oleva materiaali, jota voisi hyödyntää aistihuoneessa. Toimittaisitko tiedot Kaarnakoloon mahdollisimman pian, niin päästään suunnittelemaan lisämateriaalin tilausta.

Kiitos!

-Johanna

Sähköpostikysely päiväkodeille

Hei!

Teemme opinnäytetyötä, jonka aiheena aistihuone.

Onko teidän päiväkodissanne aistihuonetta?

Toteutamme aistihuoneen Kalevankankaan päiväkotiin ja tällä tiedolla voimme perustaa työmme tietoon arvelun sijaan.

Terveisin: Sosionomiopiskelijat Johanna Hukkanen ja Milla Räsänen

KYSELY HENKILÖKUNNALLE

Suunnittelemme aistihuonetta päiväkodillenne ja haluaisimme kuulla teidän mielipiteenne siihen liittyen.

1) Tiedätkö mikä aistihuone on ja mihin tarkoitukseen sitä käytetään?

- Kyllä
- En
- En ole varma

2) Kuinka tarpeelliseksi koet aistihuoneen päiväkodissanne?

- Erittäin tarpeellinen
- Melko tarpeellinen
- En osaa sanoa
- Ei kovin tarpeellinen
- Ei tarvetta

3) Mihin aisteihin haluaisit, että aistihuoneessa keskitytään?

- Kuulo
- Näkö
- Tunto
- Haju

4) Minkälaisia välineitä/tarvikkeita toivoisit aistihuoneessa olevan?

Palautathan kyselyn viimeistään 29.1.2016!

Terveisin sosionomi-opiskelijat Johanna Hukkanen ja Milla Räsänen S1514KA

LIITE 7(1).
Aistivälineistöä

Äänilottopeli

Terapiavaha

Tuntoaistipeli

Sormisokkelo

Tuntoaistipeli

Sormisokkelo

Tuntopussi

Hohtokivet

**LIITE 7(2).
Aistivälineistöä**

Painokäärme

Valomuna

Telat

Isot nystyräpallo

Nystyrärulla

Nystyräpallo

Siveltimet

Värivaloja

- Nystyräpallon, telan, höyhenen tai sensoharjan avulla aktivoidaan ihon pintatunto. Välineistöllä voidaan tehdä mm. mielikuva-, kehohahmotus -harjoituksia, sekä rentoutumista.
- Näköaistia voidaan stimuloida esim. valomunan tai valopallojen avulla. Pehmeän valon ansiosta valo on miellyttävä silmille.
- Musiikki aktivoi laajoja alueita aivoissa ja vaikuttaa tunteisiin. Musiikin ja valaistuksen avulla luodaan rentoutumiselle otollinen ympäristö.
- Fosforitähdet katossa ja hohtavat kivet luovat tunnelmaltaan taianomaisen ympäristön, joita voi katsella ja kosketella.
- Aistikrokotiili on monipuolinen aistiväline. Tämä sopii päiväkodin pienimmillekin lapsille aikuisen avustamana.
- Toiminnallinen hetki aistihuoneessa voi sisältää myös eri aistipeliä pelaamista.

MIELIKUVAHARJOITTELU

Rentouttaessa lasta voit samalla hieroa mm. nystyräpallolla tai nystyrärollalla.

(puhu rauhallisella äänellä):

Sulje silmäsi ja rauhoitu.

Ole yhtä rauhallinen kuin tumma öinen taivas.

Ole yhtä tyyni kuin kesäinen järven pinta.

Ole yhtä hiljaa kuin metsässä nukkuva eläimen poikanen.

Huomaa miten kätesi ovat painavat ja rauhalliset paikallaan.

Mikään sormistasi ei liiku.

Varpaatkin jäävät liikkumattomana makaamaan.

Tunne miten koko vartalo painaa ja rentona.

Silmät ovat kiinni ja suu on hiljaa.

Polvet ja kyynärpäät eivät liiku,

Hengitys on rauhallinen.

Olo on rauhallinen ja tyyni.

Kasvojen jännitys on poistunut.

Posket ja leuat ovat rentoutuneet.

Tunne rauhallinen, hiljainen paikka sisälläsi.

Huomaa kuinka olosi on rauhoittunut.

PASSIIVINEN RENTOUTUMINEN

(Rauhallinen musiikki taustalle)

- Lapsi makaa pehmeällä alustalla ja ohjaaja maalaa siveltimellä lapsen eri kehonosat. Mielikuvituksellisesti voidaan jokainen kehonosa maalata eri väriseksi. Lapsi voi esittää itse millä värillä haluaa itsensä maalattavan.
  - Lopuksi maali pyyhitään pyyhkeellä pois.
- Lapsi kääritään peittoon ja pyöritellään varovasti kääriä ja sivellään rauhallisesti.
- Tämän jälkeen peitto poistetaan ja lapsi makaa rentona lattialla.
- Ohjaaja nostaa rauhallisin ottein lapsen käsiä, jalkoja, päätä ja lantiotia.
- Lopuksi ohjaaja silittää lattialla makaavan lapsen raajoja, vartaloa kevyesti ja tekee lapsesta pullapitkon.

ELÄINÄÄNILOTTO: ANIMAL SOUNDTRACKS

30 eläintä kuvina ja ääninä. Lapsi etsii ääntä vastaavan eläimen pelilaudaltaan.

4 alustaa, cd, 40 pelimerkkiä.

ikäsuositus:3+

ÄÄNILOTTO: SOUNDTRACKS

ääniä ympäröivästä maailmasta (mm.helikopteri, linnun laulu, aaltoja).

Lapsi tunnistaa äänen ja etsii vastaavan kuvan laudalta.

4 alustaa, cd, 40 pelimerkkiä.

ikäsuositus:3+

MONIAISTI OPPIMISPELI AISTIMAILMA: PLANET DER SINNE

2-4 pelaajaa

ikäsuositus:4+

KUIVASUIHKU

Kuivasuihku on katosta roikkuva väline, joka näyttää hieman suihkulta. Materiaaleina siinä voi käyttää köysiä, huiveja, kangas suikaleita tai vaikka höyheniä. Yleensä kuitenkin vaan yhtä materiaalia kerrallaan. Suihkuja voi olla useampia ja lapsi voi kiertää jokaisen läpi.

Kuivasuihkun avulla koetaan keveitä pintatunto aistimuksia. tämän vuoksi väline sopii myös kasvojen alueen aistikokemukseen.

Kuivasuihku on erinomainen keino siedättää lapsi kestävästi kosketusta. Välineen avulla lapsi oppii myös hahmottamaan kehoaan paremmin, koska hän saa koko kehoonsa aistiärsyksiä. Tämän myötä lapsi havainnoi kehoaan paremmin; asentoja ym.

Aistiyliherkän lapsen kohdalla on huomioitava, että suihkun materiaali on riittävän pehmeää, mutta ei liian kevyttä. Jos lapsella on vaikeuksia oman kehon hahmotuksessa, on hyvä lähteä liikkeelle painavista materiaaleista. Lapsen kehittyessä voi siirtyä kevyempään materiaaliin.

TELAT, NYSTYRÄPALLOT, RULLAT

Teloilla, nystyräpaloilla ja rullilla voi antaa tuntoaistimuksia esimerkiksi rentoutuville lapsille. Välineet ovat turvallinen keino antaa tuntoaistimuksia lapsen koko keholle. Voimakkuuden säätely on yksilöllistä. Jos lapsi kokee toiminnan epämiellyttävä, voi syynä siihen olla tuntoaistin yliherkyys. Tämä on huomioitava toimintaa tehdessä.

Erilaiset nystyrät aistivälineessä voivat auttaa lasta tuntoaistin erottelussa. Lapsi tuntee isojen ja pienten nystyröiden erot. Jos lapsella on vaikeuksia tuntoaistin erottelussa, niin erotetut tuntoaistimukset eivät jää muistiin. Lapsi erottaa kosketuksen, muttei tiedosta mikä sen aiheuttaa. Nystyräpalojen, rullien ja telojen avulla voidaan kehittää erottelun tuntua.

TYYTYVÄISYYSKYSELY

Kyselylomake on tehty mahdollisimman helposti täytettäväksi sekä vähän aikaa vieväksi. Valitse kuhunkin kysymykseen juuri sinulle sopiva vaihtoehto. jokaisen kysymyksen yhteyteen on lisätty myös mahdollisuus vapaaseen tekstiin.

1) Vastaako aistihuone toiveitanne?

- Kyllä
  - Ei
  - En osaa sanoa
-

2) Käytättekö huonetta?

- 1 krt/ viikossa
  - 2krt/viikossa
  - Enemmän
  - Vähemmän
-

3) Jäikö mielestänne huoneesta puuttumaan jotakin?

- Kyllä, mitä?
-
- Ei
  - En osaa sanoa

4) Onko huoneen sijainti mielestänne (äänten kuuluminen ym.)?

- Hyvä
- Tyydyttävä
- Välttävä

Miksi?

---

5) Onko aistihuoneen käyttämisellä ollut vaikutuksia lapsiin tai lasten käyttäytymiseen?

- Kyllä, millaisia
-

- Ei
- En osaa sanoa

6) Mitä muuta haluaisitte sanoa koskien aistihuonetta?
